І ВСЕ БУДЕ ЧУДОВО

Було чути, як у ванні дзюрчала вода. Ми дивились на подарунки, розкидані на ліжку, де мама загортала їх у кольоровий папір,— на кожному написано ім'я, щоб дідусь одразу побачив, чий це, коли зніматиме їх з ялинки. Там були подарунки для всіх, крім дідуся, бо мама вважала, що він вже надто старий, щоб сподіватися подарунків.

— А це твій,— сказав я.

— Гаразд,—кинула Розі,—краще біжи у ванну, як тобі мама звеліла.

— А я знаю, що всередині,— не втерпів я.— І тобі міг би сказати, якби захотір-

Розі подивилась на свій подарунок.

— Скоро сама дізнаюсь,— відповіла вона.

— А я б розказав, що в ньому, якби ти дала мені нікель — вів я далі.

Розі подивилась вн свій подарунок.

— В мене нема нікеля,— мовила вона.— Але вранці після різдва буде: містер Родні подарує.

— Ну, тоді ти сама знатимеш, що там, і нічого мені не даси,— сказав я.— Піди та позич нікель у мами.

— Зараз же йди митися,— звеліла вона.— Тобі аби гроші! Якщо в двадцять років ти не станеш багатієм, то хіба лише через те, що до того часу скасують гроші, або тебе просто вже не буде на світі.

Отже, я пішов митися, а коли повернувся, подарунки ще були розкидані на ліжку, і в кімнаті стояв

1 Американська нікелева монета вартістю 5 центів.

святковий запах. Завтра ми всі сядемо в поїзд і поїдемо до дідуся; тоді нарешті настане вечір, а з ним різдво, дідусь почне знімати з ялинки подарунки і називатиме наші імена, а серед подарунків є один, що його я на свої власні десять центів купив для дядька Родні. А згодом, може, дядько Родні відкриє дідусеву шафу, ковтне дідусевих ліків і, як це сталося минулого різдва, дасть мені аж чверть долара, а не жалюгідного нікеля, як улітку, коли ми робили бізнес з місіс Такер,—і все буде чудово. Або, може, навіть дасть аж півдолара,— і я відчув, що і мені ось-ось урветься терпець.

— Хай йому чорт, я більше не можу чекати,— сказав я.

— Що, що?— гукнула Розі.— Ось мама дізнається, що ти лаявся, буде тобі!

— Якщо даси мені нікель, я сам їй про це розповім,— сказав я.

— Лягай спати! — наказала Розі.— Ще семи років нема, а вже лається!

— Гаразд, я розкажу, що в твоєму подарунку. Тільки пообіцяй не видавати мене мамі... А нікель віддаси після різдва,— сказав я.

— Ти знову за своє!— гримнула Розі.— Лягай спати! Уявляю, який ви можете зробити мені подарунок, коли про рідного діда забули!

— Дідусеві подарунки не потрібні,—сказав я.— Він старий.

— Он як! — сказала Розі.— Старий, ще б пак! А якби усі вирішили, що ти малий отримувати гроші, тоді що б Ти сказав? Га?

Розі погасила світло й пішла геть. Але в каміні горів вогонь, і я бачив подарунки: для дядька Родні та бабусі, тітки Луїзи та тітчиного чоловіка дядька Фре-да, для сестрички Луїзи, братика Фреда та для нашої куховарки Розі. А може, й справді хтось повинен був подбати про подарунок для дідуся, можливо, тітка Луїза, бо вони ж із дядьком Фредом живуть у дідуся, а може, дядько Родні: він же теж живе з дідусем.

Дядько Родні завжди робить святкові подарунки мамі й татові, але, якби він почав купувати подарунки ще й дідусеві, всі, мабуть, сказали б, що він марно розтринькує гроші. Якось, коли я спитав маму, чому дідусь так гнівається, дивлячись, як дядько Родні дає їй подарунка, тато почав реготати, а мама сказала, що татові повинно бути соромно, бо то ж не провина дядька Родні, що щедроти переганяють прибутки. Тато сказав: "Так, звісно не провина", і додав, що зроду-віку не бачив людини, яка б прагнула розбагатіти більше, ніж дядько Родні, і водночас так уперто уникала будь-якої праці. Він сказав, що нехай мама пригадає, що трапилося два роки тому, а дядько Родні нехай дякує, що народився під щасливою зіркою, бо знайшлася-таки людина, щедроти якої теж на п'ятсот доларів перегнали прибутки. Тоді мама сказала, що вона не поділяє татові думки, нібито дядько Родні вкрав ці гроші, бо це просто злісні наклепи, і що татові це добре відомо, але сам тато жалкує, що позичив йому ці п'ятсот доларів, коли йшлося про добре ім'я родини, то нехай скаже, і дідусь якось дістане цю суму і поверне її татові. Після цього мама почала плакати, а тато казав: "Ну, годі, годі", а мама плакала і говорила, що дядько Родні ще дитина, і, може, саме тому тато його ненавидить, а тато промовляв: "Ну, годі, годі, заради господа бога!"

Але мама і тато не знали, що дядько Родні робив бізнес влітку минулого року, коли жив у нас, а мешканці Моттстауна не мали й найменшого уявлення про те, що він працював і на різдво, коли я

вперше допомагав йому і одержав за це чверть долара. Дядько Родні казав, що коли він з більшою охотою робить бізнес із жінками, ніж з чоловіками, то нікому нема до цього діла, навіть самому містеру Такеру. Потім він зауважив, що я ж не розповідаю нікому, де працює мій тато, а я відповів, що всім людям і так відомо, що тато має платні стайні, і зайве про це комусь розповідати. Тоді дядько сказав: "Гаразд, це варто нікеля", і спитав, чи хочу я й надалі заробляти гроші, чи, може, йому краще найняти когось іншого. Я промовчав. Від мене вимагалось небагато: стежити за будинком Та-керів крізь щілини в паркані, класти свого кашкета на хвіртці, коли містер Такер кудись ішов, і знімати, коли він повертався. Але я завжди знімав його раніше, бо дядько Родні довго у місіс Такер ніколи не затримувався; за якусь годину він виходив від неї, і ми повертались додому, а там дядько розповідав мамі, як далеко ми сьогодні ходили на прогулянку, і мама казала, що це дуже корисно для дядькового здоров'я. Вдома дядько давав мені нікель. Тоді, на різдво, у Моттстауні, коли він робив бізнес з іншою жінкою, я одержав аж чверть долара, але це трапилося всього один раз, а тепер він може мені дати навіть півдолара. Я вже більше не мав сили чекати.

На світанку я одягнув святковий костюмчик і побіг до парадних дверей виглядати екіпаж, а потім пішов на кухню спитати у Розі, чи не час вже їхати. Розі сказала, що і за дві години їхати буде ще рано, але в ту ж мить ми почули, як біля дверей зупинився екіпаж, і я подумав, що вже таки час їхати і що все буде чудово: ми поїдемо до дідуся, настане вечір, а потім і завтрашній день, і, може, цього разу в мене буде аж півдолара і, хвала Ісусу, усе буде чудово. Тут вибігла мама і сказала, що до поїзда лишилося дві години, а вона навіть не встигла одягнутися, а Джон Поль відповів:

— Так, мем.

І сказав, що його прислав тато, звелівши переказати мамі, що приїхала тітка Луїза, і щоб мама поспішала. Ми поклали в екіпаж кошика з подарунками, я умостився на козлах поруч з Джоном Полем, мама посередині. Вона весь час розпитувала про тітку Лу-їзу, а Джон Поль

відповідав, що тітка приїхала найманою каретою і тато піщов з нею до готелю снідати, бо з Моттстауна вона виїхала ще вдосвіта.

Може, тітка Луїза для того й приїхала до Джеф-ферсона, щоб допомогти татові та мамі купити подарунка для дідуся?

— Бо для всіх інших у нас є подарунки,— сказав я.—А подарунка для дядька Родні я купив на власні гроші.

Тут Джон Поль почав реготати, я спитав:

— Чого ти?

А він відповів, що я навряд чи зможу подарувати дядькові Родні те, що йому треба. Я знову спитав: "Чому?", а Джон Поль відповів, що тільки мій батько міг би подарувати дядькові Родні те, що йому треба, якби примусив його працювати.

І тоді я йому розповів, що торік дядько і так працював ціле літо, коли гостював у нас. Тут Джон Поль перестав сміятися і сказав, що у дядька, мабуть, була дуже цікава і приємна робота — недарма він працював день і ніч. Я відповів, що зараз дядько Родні працює в Компресорній асоціації, а Джон Поль, зареготавши вголос, сказав, що всієї асоціації не вистачить, щоб приборкати дядька Родні. В цей час мама гукнула, щоб ми прямували до готелю, а Джон Поль сказав:

— Ні, тато наказав їхати просто до стайні і чекати на нього там.

Ми поїхали до готелю, звідки вийшла тітка Луїза і тато. Тато допоміг тітці влізти у екіпаж, і вона одразу ж почала плакати, а мама питала:

— Луїзо! Луїзо! Що таке? Що трапилося?

На що тато відповів:

— Стривай, не забувай, що тут нігер.

Тобто Джон Поль. Ну, так воно і є: хотіли купити подарунок для дідуся і не вийшло.

Отже, ми поїхали не на станцію, а до стайні, пересіли в шарабан, і тато опустив завіски на віконцях, щоб жінки могли наплакатись досхочу, а потім наказав Джонові Полю бігти додому переказати Розі, щоб та поклала у валізку татів святковий костюм і їхала поїздом. Отож Розі таки здорово пощастило. А ми так і не потрапили на поїзд, а поїхали просто по дорозі. Тато сам поганяв коней і питав:

— Та чи знає хто-небудь, де він сховався?

Тітка Луїза на мить заспокоїлась і відповіла, що вчора він не прийшов вечеряти, а після вечері з'явився, і у неї одразу защеміло серце, коли вона почула в холі його кроки. Дядько Родні мовчав, аж поки вони не зайшли до його кімнати і не зачинили дверей; лише тоді він сказав, що йому потрібні дві тисячі доларів, а тітка Луїза відповіла, де щ вона може знайти аж дві тисячі? Тоді дядько сказав: "Спитай у Фреда (це тітчин чоловік) та Джорджа (це тато), а вони нехай здобувають хоч з-під землі". Далі тітка Луїза сказала, що в неї знов защеміло серце, і вона промовила: "Родні! Горе нам з тобою..." А дядько почав лаятись і сказав: "Не рюмсай, хай йому чорт!", а тітка спитала: "Родні! Що ти знову накоїв?" Але раптом почули вони, як грюкнули двері, і тітка Луїза, глянувши на дядька, одразу зрозуміла, в чому річ, навіть ще до того, як побачила містера Прутта з шерифом. Вона сказала: "Не кажіть батькові! Старий цього не переживе!.."

— Кого, кого?— спитав тато.— Якого містера?

і— Містера Прутта,—відповіла тітка і знову схлипнула.—Це президент Компресорної асоціації. Вони приїхали до Моттстауна минулої весни. Ти його не знаєш.

Отже, вона відчинила двері і побачила містера ЇІрутта з шерифом. Тітка почала благати містера Прут-та і поклялася, що дядько Родні нікуди з дому не піде, доки не приїде тато. Містер Прутт сказав, що він жалкує, що все це трапилося напередодні різ два, але заради тітки Луїзи та дідуся він почекає кінця свят, якщо тітка пообіцяє, що дядько Родні не втече з Моттстауна.

Тітка на власні очі бачила у містера Прутта чек, підписаний дідусевим ім'ям, і навіть вона одразу побачила, що підпис було підроб... Тут мама сказала:

— Луїзо! Луїзо! Не забувай, що тут Джорджі (це я). А тато виялався і зауважив:

— Якого дідька! Ви сподіваєтесь, що він не дізнається? Ховатимете від нього газети?

Тітка Луїза знову заплакала і сказала, що про це, мабуть, вже знають всі, і тепер вона навіть не сподівається, що хтось з нас зможе високо тримати голову, а мріє лише про те, щоб якось приховати цю історію від дідуся, бо його це вб'є. Потім вона залилася такими гіркими сльозами, що татові довелося зупинитися біля річки, злізти та намочити свого носовика, Щоб мама витерла ним тітчине обличчя. Потім він витяг з-під козел склянку ліків і вилив кілька краплин на хустку, яку тітка понюхала, а тато ковтнув із склянки. Мама сказала:

— Джордж!

А тато ковтнув ще і, вдавши, ніби він простягає склянку мамі та тітці, щоб вони теж ковтнули, сказав:

— Пийте, пийте, коли б я був жінкою і належав до цієї сімейки, я б запив. Ну, розповідай, що там за історія з акціями.

— Це ж ті матусині акції шосейної компанії,— сказала тітка Луїза.

Тепер ми знов їхали швидко, бо коні відпочили, поки тато мочив хустку і пив ліки. Тато, промовляючи:

— Ну-ну, що там за акції,— раптом обернувся до нас і гукнув:— Шосейної компанії? Виходить, що він зламав шафу вашої матусі?

Тоді мама сказала:

— Джордже! Як тобі не соромно!

А тітка швидко почала щось розповідати. Вона вже не плакала, а тато, повернувши голову, питав, чи не гадає тітка Луїза, що тих п'яти сотень, які йому довелося виплатити два роки тому, ще не досить. Тітка відповіла, що тоді було аж дві з половиною тисячі, але вони не хотіли, щоб дідусь дізнався, і тому бабуся поклала до банку свої шосейні акції, а дядько Родні узяв їх звідти, віддавши, замість них, акції Компресорної асоціації. Коли містер Прутт побачив, що акції Компресорної асоціації зникли, він почав їх шукати і з'ясував, що вони опинились у банку, а коли він подивився у сейф Компресорної асоціації, то знайшов там чек на дві тисячі доларів, підписаний дідусевим ім'ям. І хоч містер Прутт не прожив у Моттстауні ще й року, але він знає, що дідусь ніколи цього чека не підписував. Крім того, містер Прутт ще раз навідався до банку, і виявив, що двох тисяч у дідуся ніколи там не було.

Отже, містер Прутт пообіцяв почекати кінця свят, якщо тітка Луїза дає слово, що дядько Родні не втече. Тітка поклялася, але коли вона піднялася нагору, щоб умовити дядька повернути акції містеру Прутту, і зайшла до кімнати, де залишився дядько, вона побачила, що вікно відчинене, а дядька Родні нема.

— Хай йому грець, тому Родні,— сказав тато.—Де акції? Ти кажеш, ніхто не знає, де вони?

Тепер ми їхали швидко, бо зїжджали з останнього пагорка у долину, де розкинувся Моттстаун. Незабаром ми знов почуємо святкові запахи, пройде день, настане вечір, і буде різдво, хоча всі чомусь смутні, а тітчине обличчя схоже на щойно змочений дощем побілений паркан. Тато запитав:

— Який же дурень узяв його на цю посаду? Тітка відповіла:

— Містер Прутт. А тато запитав:

— Як же це сталося, що містер Прутт, проживши у Моттстауні хоч кілька місяців...

Тут тітка почала плакати, навіть не підносячи до очей хустки, а мама, подивившись на тітку, і собі заплакала. Узявши батога, тато вперіщив ним коней, хоч вони й так бігли досить швидко, і вилаявся:

— Клянуся пеклом, я знаю чому: у містера Прутта є дружина.

Тут ми побачили свято на власні очі: на вікнах було видно святкові прикраси, такі ж самі, як вдома, у Джефферсоні. Я сказав:

— У Моттстауні теж фейерверки, як у нас в Джефферсоні.

Тітка Луїза і мама удвох плакали, а тато промовляв:

— Ну, годі, годі. Пам'ятайте, що тут Джорджі. Тітка Луїза сказала:

— Так, звичайнісінька розмальована краля. Весь день ганяє вулицями міста в екіпажі. А того єдиного разу, коли місіс Черч відвідала

її (звісно лише завдяки посаді, яку займає містер Прутт), вона була навіть без корсета і,—мені сама місіс Черч розповідала,— від неї тхнуло вином.

Тато сказав:

— Годі, годі!

А тітка Луїза, плачучи, запевняла, що в усьому винна місіс Прутт, бо дядько Родні ще молодий і на нього легко вплинути — йому ж іще жодного разу не трапилась гарна дівчина, з якою він міг би одружитися. Тато, поганяючи до дідусевого будинка, зауважив:

— Одружитися? Родні одружений?! Уявляю, як йому було б приємно щовечора нишком виходити із свого дому, а потім, коли стемніє, влазити по ринві у кімнату, де на нього чекала б власна дружина!

Отже, коли ми під'їхали до дідусевого будинку, тітка Луїза і мама вголос ридали.

Дядька Родні вдома не було. Коли ми увійшли, бабуся розповідала, що Менді, дідусева куховарка, не з'явилась готувати сніданок, а коли бабуся наказала Еммеліні, няньці тітчиної дитини, піти до будиночка Менді, то виявилось, що двері зачинено зсередини, а Менді не озивається. Тоді туди пішла сама бабуся, але Менді не озивалася, а коли брат Фред поліз подивитися у віконце, Менді він не побачив.

Дядько Фред, який щойно повернувся з міста, в один голос з татом запитав:

— Зачинено? Зсередини? І нікого там нема? Після цього дядько Фред сказав, щоб тато йшов

побалакати з дідусем, а він піде туди. Тут тітка Луїза підбігла до тата й дядька і сказала, що вона сама заспокоїть дідуся, а вони нехай йдуть удвох і знайдуть його. Тато сказав:

— Аби лише цей дурень не спробував кому-небудь їх продати.

А дядько запитав:

— Господи, та ти хіба не знаєш, що чек був підписаний десять днів тому?

Ми пішли туди, де сидів у кріслі дідусь, кажучи, що він не чекав сьогодні тата і, слава богові, що він нарешті бачить хоч одну живу душу, бо коли він прокинувся вранці, виявилося, що куховарки нема, а тітка

Луїза поїхала кудись ще удосвіта, і навіть дядько Родні десь зник, і ніхто не приніс дідусеві ранкову пошту й сигари. Крім того, дідусь сказав, що він дякує господу за те, що різдво буває лише раз на рік і що не він буде, якщо не нап'ється, коли свята залишаться позаду.

Це дідусь жартував, бо коли він так казав про різдво, це завжди було жартом, після різдва він завжди жалкував, що свято минуло.

Саме тоді тітка Луїза витягла з дідусевої кишені ключ, відчинила шафу, взяла звідти дідусеві ліки, але тут мама наказала мені піти пошукати братика Фреда та сестричку Луїзу.

Отож, дядька Родні не було дома. Спочатку мені здалося, що тепер вже і чверті долара не буде, взагалі нічого не буде цього разу, і мені лишалося тільки думати про те, що різдво все ж таки прийде і, може, хоч що-небудь мені перепаде. В цей час я саме оббігав будинок, коли раптом помітив, як з дому вийшли тато з дядьком Фредом. Крізь кущі мені було видно, як вони стукали у двері хатинки Менді і гукали:

— Родні, Родні!

Потім мені довелося відповзти у гущавину, бо якраз повз мене мав пройти дядько Фред, який попрямував до дровника по сокиру, щоб виламати двері хатинки.

Але обдурити дядька Родні не так легко. Якщо містер Такер у своєму власному будинку не міг його впіймати, то татові й дядькові Фреду слід було б знати, що тим більше не можна впіймати дядька Родні на батьковому подвір'ї. Мені навіть і не потрібно було слухати, про що вони там балакають. Я лише дочекався, коли дядько Фред вийшов крізь поламані двері, пішов до дровника і, узявши сокиру, зняв з дверей сараю замок та клямки і повернувся до хатинки. Згодом звідти вийшов тато, вони удвох прибили клямки до дверей хатинки, повісили замок, і я чув, як дядько Фред забивав гвіздками вікна. Зрештою вони повернулися додому.

Дарма, що всередині, може, була й Менді і що вона не зможе звідти вийти,— вже прибув поїзд з Джефферсона, яким приїхала Розі, привезла батьків святковий костюм; Розі готуватиме їжу для нас та дідуся, і все буде чудово.

Але дядька Родні голими руками не візьмеш. Я бачив частину його обличчя крізь щілини між дошками, якими тато та дядько Фред позабивали вікна; я дивився на його неголене підборіддя, а тим часом він питав, якого чорта я так забарився, бо він же чув, що поїзд з Джефферсона прибув ще опівдні, навіть раніше, об одинадцятій, і регочу чи казав, що тато й дядько Фред тримають його у халупі, а йому якраз це й потрібно.

Потім він спитав, чи зможу я непомітно втекти одразу ж після вечері. Я сказав, що минулого різдва він дав мені чверть долара, але мені не довелося тікати з дому так пізно. Він зареготав і спитав:

— Чверть? Чверть? А чи бачив ти коли-небудь одразу десять четвертаків?

Звісно, я ніколи не бачив; тоді він звелів прийти після вечері і захопити викрутку, і я матиму аж десять монет по чверть долара, а поки що я мушу наметати, що навіть самому господу богу невідомо, де він, і тому негайно забиратися звідси і прийти лише ввечері з викруткою.

Обдурити мене було також неможливо. Я слідкував за тим типом протягом усього дпя, навіть коли удавав, що граюсь, і може тому, що я жив у Джеффер-соні, а не у Моттстауні, я не знав, хто він такий. Але я й про це дізнався, бо, походжаючи повз паркан заднього двору, він зупинився, щоб запалити сигару, і коли він засвітив сірника, під пальтом у нього я побачив жетон і одразу зрозумів, що він такий самий, як наш містер Уоттс з Джефферсона, що ловить негрів. Граючись біля паркана, я чув, як він зупинився і почав дивитися на мене, а я продовжував гратися. Тоді він сказав:

— Добридень, синку. Завтра до тебе в гості прийде Дід Мороз?

— Так, сер,— відповів я.

— Ти синок міс Сарри з Джефферсона?— спитав він.

— Так, сер,— відповів я.

— Приїхав до діда на різдво,-— сказав він.— А цікаво, дядько Родні дома?

— Ні, сер,— сказав я.

— Жаль, жаль,— сказав він,— А він мені так потрібний! Він у місті?

— Ні, сер"— відповів я.

— Ну,— сказав він,— тоді, може, він поїхав до когось у гості?

— Так, сер,— сказав я.

— Що ж,— сказав він.—Погано. А мені треба було його бачити в одній справі. Але я гадаю, що можу почекати.

Потім він подивився на мене і спитав:

— А ти певний, що в місті його нема?

— Так, сер,— сказав я.

— Ну, про це мені і треба було дізнатися,—сказав він.— Якщо часом тітка Луїза та дядько Фред почнуть тебе розпитувати, можеш сказати, що я хотів "дізнатися лише про це.

— Так, сер,— сказав я.

Він пішов і більше біля нас не з'являвся. Я чекав на нього, але він так і не повернувся. Отож і йому теж не пощастило мене обдурити.

Зрештою настав вечір і у місті почався фейєрверк.

Було чути, як вибухають ракети, і я подумав, що скоро матиму аж десять четвертаків. Потім, згадавши про кошик з подарунками, я подумав, що, закінчивши роботу з дядьком Родні, я міг би збігати у місто і на десять центів купити дідусеві якогось подарунка і віддати його завтра і що, може,— бо йому ж ніхто більше нічого не подарує,— він замість звичайних десяти центів дасть мені чверть долара. Тоді я

матиму аж двадцять монет по чверть долара, якщо не рахувати десяти центів, і тоді справді усе буде чудово.

Ми з'їли вечерю, яку також довелося готувати Розі. Мама з тіткою Луїзою напудрили обличчя, вологі від сліз, а тато протягом усього дня подавав дідусеві ліки, аж поки не повернувся з міста дядько Фред. Коли той прийшов, тато вийшов у хол, і дядько розповів, що він був усюди, у банку та в Компресорній асоціації, а що містер Прутт теж допомагав шукати, але жодного сліду акцій або грошей вони так і не знайшли. До того ж дядько Фред чогось побоювався, бо минулого тижня дядько Родні найняв бричку і кудись подхав, і дядько Фред дізнався, що, доїхавши до Кінгстона, він пересів на швидкий до Мемфіса. Тут тато сказав:

— А, ч-чорт!

А дядько Фред сказав:

— Побий мене бог, якщо після вечері ми не підемо і не витрусимо з нього усю правду, бо нарешті ж ми спіймали його на гарячому. Я розповів містеру Прут-ту, що ми збираємось робити, і він пообіцяв, якщо ми станемо на його бік, не втручатися і дати можливість нам діяти самим.

Тато, дядько Фред та дідусь прийшли вечеряти всі разом. Йдучи між татом та дядьком, дідусь сказав:

— Слава богу, різдво буває раз на рік, будемо святкувати.

Тато в один голос з дядьком Фредом відповіли:

— Ну, тепер ви, тату, себе добре почуваєте, давайте почнемо.

Дідусь, рушивши до столу, раптом зупинився і спитав:

— А де ж той чортів хлопець?

Він мав на увазі дядька Родні. Дідусь навіть сам хотів йти до міста, щоб витягти дядька Родні з картярського дому і привести його побачитись з родичами, але його відговорили.

Коли ми повечеряли, мама сказала, що піде покладе дітей спати, а тітка відповіла, що це може зробити і Еммеліна. Ми піднялись у спальню з ЕммеЛіною, яка бурчала, що сьогодні вона готувала сніданок, а це зовсім не її справа, що люди просто з глузду з'їхали, сподіваючись, що на різдво вона весь час працюватиме замість когось і що взагалі, здається, від цього дому слід триматися осторонь. Ми зайшли до спальні, а за кілька хвилин я вже збігав по сходах униз, щоб знайти викрутку. У місті було чути вибухи фейєрверків, і хоча місяць вже зійшов, видно було, як у небо здіймаються різноманітні ракети. Потім крізь щілину у віконниці пролізла рука і взяла викрутку. Обличчя дядька Родні не було видно, але тепер він вже не посміхався, по той бік віконниці чулося його дихання, зовсім не схоже на дихання людини, що сміється.

— Добре,— сказав він.— Маєш десять четвертаків. Зачекай, а ти певен, що жодна душа не знає, де я?

— Так, сер,— сказав я.— Я чекав біля паркана, доки він прийде і спитає.

— Хто?— сказав дядько Родні.

— Той, с жетоном,— сказав я.

Тоді дядько Родні вилаявся, але в цій лайці злості не було; вона пролунала так, ніби, всупереч словам, він посміхався.

— Він спитав, чи не поїхали ви з міста до когось у гості, а я сказав "Так, сер",— розповів я.

— Добре,— сказав дядько Родні.— Клянуся господом, прийде час, коли ти станеш діловою людиною, не гіршою за мене. Ну, я більше не робитиму з тебе брехуна. Тепер ти маєш десять четвертаків, чи не так?

— Ні,— сказав я.— Не маю нічого. Тоді він знову вилаявся, а я сказав:

— Я триматиму капелюшка, а ви кидайте гроші, так вони не розсиплються.

Тут він почав лаятися і лаявся довго, хоч і не дуже голосно:

— Я не хочу давати тобі десяти монет,—сказав він, і я одразу ж заскиглив:

— Ви ж казали...

Але дядько Родні закінчив:

— Бо я хочу, щоб ти мав двадцять монет. Тоді я сказав:

— Так, сер.

І він розповів, як знайти потрібний будинок і що зробити, коли я його відшукаю. Цього разу ніяких папірців носити не довелося. Дядько Родні сказав, що ця робота варта двадцяти чверток долара і надто відповідальна, а крім того, папірець не потрібний, бо я цих людей все одно не знаю.

Голос лунав з-за віконниці, дядька я не бачив, але лайка його була такою ж самою, як тоді, коли він казав, що тато з дядьком Фредом йому

дуже догодили, забивши двері та вікна, і що у них навіть не вистачить розуму, щоб здогадатися про це.

— Відрахуєш третє вікно та жбурнеш жменьку камінців. Коли вікно відчиниться (хто б не відчинив, ти ж його все одно не знаєш), назви своє ім'я і скажи: "За десять хвилин він чекатиме з коляскою на розі. Візьміть коштовності".

Потім він додав:

— Скажи двічі.

— За десять хвилин він буде з коляскою на розі. Візьміть коштовності,— сказав я.

— Краще скажи: "Візьміть усі коштовності",—сказав дядько Родні.

— Візьміть усі коштовності,— повторив я.

— Добре,—сказав дядько Родні і потім запитав.— Чого ж ти чекаєш?

— Двадцяти монет,— сказав я. Дядько Родні знову вилаявся:

— Ти гадаєш, що я дам гроші раніше, ніж ти їх заробиш?— спитав він.

— Ви кажете про коляску,—відповів я.—Може, ви поїдете і забудете віддати мені гроші, а потім ми повернемось до Джефферсона, не дочекавшись вас. Крім того, минулого літа, коли ми не змогли робити бізнес з місіс Такер, бо вона захворіла, ви дали мені лише п'ятака і сказали, що то не ваша провина, якщо місіс Такер хвора.

Тоді дядько Родні стиха, з люттю вилаявся і сказав:

— Гей! Чуєш, зараз я не маю двадцяти монет, жодної монети нема в мене зараз, і є лише один шлях, щоб вони з'явились: вилізти звідси і кінчити діло. А я не можу кінчити це діло, якщо ти не зробиш свою роботу. Зрозуміло? Я вирушаю за тобою і чекатиму у колясці на розі. Біжи, швиденько!

Я перетнув подвір'я. Місяць вже зійшов, і довелося ховатися у тіні паркана, аж поки я не вибіг на вулицю.

Я чув вибухи фейєрверків, бачив ракети, що раз у раз злітали у небо, але усе це діялось у центрі міста, а на цих вулицях лише виднілися свічки та ялинкові прикраси у вікнах.

Зайшовши в провулок, я підійшов до стайні, де стояла коняка.

З-за стайні виплигнув дядько Родні, і сказав:

— А ось і я!

І показав, де мені стояти, прислухаючись до того, що робиться у будинку, а сам попрямував до дверей, щоб запрягти коляску, потім свиснув, і я підійшов до нього. Коняка вже була впряжена у коляску. Я сказав:

— Чия це коняка з коляскою? Вона значно худіша за дідусеву.

Дядько Родні відповів:

— Тепер це моя коняка, під три чорти це місячне сяйво.

Я вийшов з провулка на вулицю: там не було нікого; я помахав рукою і, побачивши у світлі місяця, що коляска під'їхала, вліз усередину, і ми помчали. Завіски на віконцях були опущені, і тому я вже не бачив ракет,

хоча чув вибухи. Я сподівався, що, може, ми поїдемо центром міста, де дядько Родні зупинить коня і дасть мені хоч би дві з тих двадцяти монет, і тоді я зможу купити подарунка дідусеві, та ми ніде не зупинялись.

Дорогою дядько підняв завіску, і я побачив будинок та дві магнолії. Так, не зупиняючись, ми доїхали аж до рогу вулиці.

—— Зараз,— мовив дядько Родні,— коли відчиниться вікно, скажеш: "За десять хвилин він буде на розі. Візьміть усі коштовності". Хто б не визирнув у вікно, це байдуже. Та тобі й не треба знати, хто це. Ти краще потім не згадуй про цей будинок. Ясно?

— Так, сер,— сказав я.— А тоді ви вже дасте мені...

— Дам!— сказав він, лаючись.— Дам! Забирайся швидше звідси!

Я виліз, коляска покотилася далі, а я повернувся на ту вулицю. В будинку було темно, світилося лише одне вікно. Це й був той самий будинок, бо поруч росли два дерева. Я зайшов у подвір'я, порахував вікна і тільки-но хотів жбурнути жменьку камінців, як раптом з-за куща вискочила жінка і схопила мене за руку. Вона намагалась щось сказати — я так і не знаю що — але не встигла й рота розкрити, як з-нід іншого куща вибіг чоловік і схопив нас обох. Він затулив їй рукою рота, я це одразу зрозумів, почувши, як вона хрипить, намагаючись випручатися.

— Ну, хлопче,—сказав він.—Що тобі треба? Ти хто?

— Я від дядька Родні,— сказав я.

— О, тоді усе гаразд,—сказав він, а жінка почала ще дужче пручатися та хрипіти, але він затулив їй рота щільніше.— Що треба?

Мені невідомо було, що дядько робить бізнес і з чоловіками. Може, працюючи в Компресорній асоціації, він почав з ними мати справу? Крім того, він же сам сказав, що я не знатиму того, до кого йду, так що, мабуть, це і є та сама людина.

— Він каже за десять хвилин бути на розі,— сказав я,— і узяти з собою усі коштовності. Він сказав, щоб я двічі повторив: візьміть усі коштовності.

Жінка почала відчайдушно борсатися, так що, може, саме тому він відпустив мене, бо треба ж було тримати її обома руками.

— Узяти всі коштовності,— сказав він.— Непогано придумав. Чудово. Не дивно, що він наказав повторити це двічі. Гаразд. Тепер повертайся на ріг, почекай там, і коли він з'явиться, перекажи йому: "Вона наказала прийти допомогти їх нести". Скажи це також двічі. Зрозумів?

— Тоді вже мені заплатять мої двадцять четвертаків?— запитав я.

— Двадцять четвертаків, ха?— сказав чоловік, тримаючи жінку.— Оце й усе, що ти заробиш? Мало. Скажи йому, що вона велить дати тобі один з коштовних камінців. Зрозумів?

— Мені потрібні лише мої двадцять четвертаків,— сказав я.

Тоді він потяг жінку у кущі, а я побіг назад на ріг, і по дорозі я бачив спалахи ракет і чув вибухи, а коли під'їхала коляска, дядько Родоні знову почав сичати так само, як він сичав з-за вікониць Мендіної хатинки.

— Ну?— запитав він.

— Вона сказала, щоб ви прийшли допомогти їх нести,— відповів я.

— Що?— спитав дядько Родні.— Вона сказала, що його там нема?

— Ні, сер. Вона сказала, щоб ви прийшли допомогти їх нести. І щоб я повторив це двічі.— І тоді я ще додав:—А де ж мої двадцять четвертаків?

Бо він виплигнув з коляски і сів навпочіпки у темряві кущів, що росли понад вулицею. Тоді я теж підійшов до кущів і сказав:

— Ви сказали, що дасте...

— Добре, добре,— відповів дядько Родні. Він навшпиньках продирався крізь кущі; я чув його дихання.— Я дам тобі їх завтра. Завтра я дам тобі тридцять четвертаків. А зараз мерщій забирайся додому. І якщо вони вже прийшли до Мендіної халупи, ти нічого не знаєш. Ну, біжи! Хутко!

— Я б хотів мати двадцять четвертаків сьогодні,— сказав я.

Він швидко продирався крізь кущі, а я йшов майже поряд із ним, бо коли він підвівся, я ледве встиг відскочити від кущів. Він стояв і лаявся, а потім нахилився, і я побачив у нього в руці дрючка. Тоді я повернувся і побіг. Він навшпиньках поплигав далі, тримаючись у тіні кущів, а я пішов назад до коляски, бо після різдва ми відразу поїдемо у Джефферсон, і якщо дядько Родні до того часу не повернеться додому, я не побачу його аж до наступного літа, а тоді вже він, мабуть, робитиме бізнес з іншою жінкою, і з моїми двадцятьма монетами трапиться те саме, що і з нікелем, колп захворіла місіс Такер. Отож я й чекав біля коляски, дивлячись на ракети, і слухав вибухи фей-єрверків у місті. Але було вже пізно, і всі крамниці, мабуть, вже позачинялись, так що купити дідусеві подарунка я так і не зможу, навіть якщо дядько Родні повернеться і віддасть мені мої двадцять четвертаків. Я слухав вибухи і думав про те, що можна просто розповісти дідусеві, що я хотів купити йому подарунка, і тоді він, напевне, дасть мені п'ятдесят центів замість

десяти, як раптом почали запускати фей-єрверки позаду того будинку, куди побіг дядько Родні. Цього разу запустили п'ять фейєрверків один за одним, і я подумав, що за мить у небо знову здіймуться ракети, але їх не було. Я стояв біля коляски, як рантом з будинків почали виходити люди і щось гукати один до одного, а згодом я побачив, що вони біжать до того будинку, куди подався дядько Родні. Згодом звідти вийшов чоловік і попрямував вулицею, яка вела до дідусевого дому, я спочатку подумав, що це дядько Родні, який забув про коляску, але потім побачив, що це не він.

Дядько Родні не повертався; тоді я рушив до того подвір'я, де зібралися люди, бо коляску мені було видно, і я б помітив, якби дядько вийшов з кущів. Підійшовши до двору, я побачив, що шість чоловік несуть щось довге, а двоє інших підбігли й зупинили мене, причому один із них сказав:

— Клянуся пеклом, це щеня з Джефферсона. Тоді я побачив, що люди несуть віконницю, а на

ній лежить щось прикрите ковдрою. Спочатку я подумав, що це вони допомагають дядькові Родні нести коштовності, але ніде не видно було самого дядька, як рготом один з чоловіків сказав:

— Хто це? Теж з їхнього кодла? А, чорт, нехай хто-небудь відведе його додому.

Один із них взяв мене на руки, і я сказав, що мені треба дочекатися дядька Родні. Чоловік відповів, що з дядьком усе буде гаразд, але я сказав:

— Та я ж хотів чекати на нього тут.

І тоді один із тих, що були позаду, сказав:

— Хай йому грець, швидше забирай його звідси.

Ми рушили вперед. Я їхав верхи на плечах у того чоловіка, а коли озирався, бачив у місячному світлі шестеро чоловіків, що несли віконницю з лантухом. Я спитав:

— Це дядьків, лантух? Чоловік відповів:

— Ні, якщо це й належало дядьку раніше, то тепер воно вже дідусеве.

І я одразу здогадався, що то таке.

— Це телячий бік,— сказав я.—Ви хочете віднести його дідусеві.

Тоді інший чоловік якось кумедно хихикнув, а той, на кому я їхав верхи, сказав:

— Так, ти можеш вважати це телячим боком.

— Це різдвяний подарунок для дідуся. А від кого? Від дядька Родні? — спитав я.

— Ні,— сказав чолов'яга.— Не од нього. Можна вважати, що від усіх людей Моттстауна. Від усіх мотт-стаунських чоловіків.

Нарешті ми побачили дідусевий будинок. Тепер тут усюди горіло світло, навіть на ґанку, і я побачив у холі людей, жінок у хустках, а стежкою, що вела до ґанку, теж ішли люди. Потім я почув, що у хаті хтось ніби співає,—тут з дому вийшов тато і пішов до воріт, а коли ми підійшли ближче і чоловік поставив мене на землю, я побачив, що біля воріт стоїть також Розі. Але то була не пісня, бо пісні співають інакше;

мабуть, просто тітка Луїза знову плаче, і мабуть, їй тепер так само не подобається різдво, як раніше воно це подобалося дідусеві.

— Це подарунок для дідуся,— сказав я.

— Так,— одказав тато.— Ти підеш з Розі і ляжеш

спати. Мама незабаром прийде. Будь слухняним хлопчиком. Слухайся Розі. Гаразд, Розі, веди його. Швиденько!

— Ви могли б мені цього й не казати,— відповіла Розі і узяла мене за руку.— Ходім.

Але ми не повернулись на дідусеве подвір'я, а навпаки. Розі вийшла з воріт, і ми попрямували вулицею. Я подумав, що ми обійдемо навколо будинку, щоб потім здивувати дорослих, однак, нічого схожого: ми попростували вулицею. Я спитав:

— Куди це ми йдемо? Розі відповіла:

— Ночуватимемо у місіс Джордон.

І ми пішли далі. Я мовчав. Тато забув про те, що я втік з дому, і, може, якщо я ляжу спати і добре поводитимусь, він не згадає про це аж до наступного ранку. Але головне треба знайти дядька Родні і узяти в нього двадцять четвертаків, перш ніж ми поїдемо додому, так що, може, завтра усе буде гаразд. Ми йшли далі, тут Розі сказала:

— Ось цей будинок.

І ми увійшли на подвір'я. Раптом Розі побачила опосума. Він сидів на дереві на подвір'ї місіс Джордон, і при світлі місяця я теж його побачив. Я заверещав:

— Мерщій! Біжи візьми у місіс Джордон драбину! Розі відповіла:

— Дурниці! Час спати!

Але я не став чекати. Я помчав до будинку, а Розі бігла позаду і гукала:

— Гей, Джорджі! Назад!

Але я не зупинився. Можна ж було, узявши драбину, зняти з дерева опосума та подарувати його дідусеві разом із тим телячим боком, і це все задарма, а дідусь може подарувати мені аж чверть долара, і тоді, коли я заберу двадцять четвертаків у дядька Родні, я матиму двадцять одну монету, і все буде чудово...